Трибуна вільного українського слова на вільній американській землі

СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

Адреса Редакції і Адміністрації: "Svoboda", 81-83 Grand St., Jersey City 3, N. J.
Телефон: HEnderson 4-0807, 4-0237
Тел. УНС.: HEnderson 4-1016

РІК LXI. Ч. 180. ДЖЕРЗІ СИТІ і НЮ ЙОРК, СЕРЕДА, 26-го СЕРПНЯ 1953. П'ЯТЬ ЦЕНТІВ — FIVE CENTS JERSEY CITY and NEW YORK, WEDNESDAY, AUGUST 26, 1953. No. 180. XOL. LXI.

УРЯД ПІДТРИМУЄ ВСІ ОБВИНУВАЧЕННЯ ПРОТИ ЛАТІМОРА

ДЕПАРТАМЕНТ СПРАВЕДЛИВОСТИ ДОМАГАЄТЬСЯ ВІДНОВЛЕННЯ ВІДКИНЕНИХ СУДОМ ЧОТИРЬОХ ПУНКТІВ ОБВИНУВАЧЕННЯ ЗА КРИВОПРИСЯГУ

Вашингтон. — Департамент справедливости звернувся до Федерального Апеляційного Суду, домагаючись відновлення чотирьох пунктів обвинувачення за кривоприсягу проти відомого американського „знавця" далекосхідніх справ Овена Латімора, що їх відкинув федеральний окружний суддя Лутер В. Йонґдал в дні 2-го травня ц. р. Обвинувачення проти Латімора видвигнув федеральний уряд після того, як Латімор у своїх свідченнях перед сенатською Комісією Внутрішньої Безпеки заперечив під присягою, що він не був „прихильником або підтримувачем комунізму чи комуністичних інтересів." В дні 16-го грудня м. р. Латімор був обвинувачений у сімох пунктах кривоприсяги, але суддя Йонґдал відкинув чотири пункти обвинувачення, залишаючи три пункти, судову розправу за які визначено на день 6-го жовтня ц. р. Овен Латімор був професором школи міжнародніх зв'язків при університеті Джана Гопкінса в Балтиморі і дорадником державного департаменту в справах Далекого Сходу. Сенатська комісія перевірювала його зв'язки з комуністами та ролю, яку він міг відіграти в заломанні американської політики на Далекому Сході і в опануванні Китаю комуністами. Справа Латімора виникла перед сенатською комісією у зв'язку з перевіркою діяльности відомого свого часу Інституту Тихоокеанських Відносин, — головою якого був Латімор, що редаґував також журнал „Тихоокеанські справи" Після свідчень Латімора перед комісією, виникла справа його кривоприсяги, але суддя Йонґдал відкинув такі чотири пункти обвинувачення: 1. що Латімор допустився кривоприсяги, коли свідчив, що не був прихильником або підтримувачем комунізму чи комуністичних інтересів; — 2. що він допустився кривоприсяги, зізнаючи буцімто не знав, що особа, яка підписувалася „Азіятікус" та друкувала свої статті в журналі: „Тихоокеанські Справи", належала до комуністів; 3. що він склав свідомо фальшиві зізнання про те, що не друкував у згаданому журналі статей інших комуністів, як тільки росіян і 4. що він допустився кривоприсяги, зізнаючи, що його відвідини в головній кватирі китайських комуністів в Єнані у 1937 році не були зорганізовані комуністичною партією. Департамент справедливости домагається тепер, щоб Апеляційний Суд скасував відкинення тих пунків обвинувачення суддею Йонґдалем і щоб Латімор відповідав і за них перед судом. Своє домагання мотивує департамент юстиції тим, що суддя Йонґдал, відкидаючи ті пункти обвинувачення, допустився „порушення принципів англо-американського права" та судовим передрішенням тієї справи перебрав на себе безправне завдання лави присяжних. „Судейське передрішення в будь-якій справі й з будь-яких причин є недопускальне" — сказано в листі департаменту справедливости. Федеральний уряд обвинувачує Латімора, що він допустився кривоприсяги перед тією самою Сенатською Комісією Внутрішньої Безпеки, яка тепер проголосила широке звідомлення про жахливу інфільтрацію уряду комуністичними агентами у воєнних та післявоєнних роках за часів президента Рузвелта й ще частинно під час каденції президента Трумана.

Труман про російську небезпеку

Кензас Сіті. — На крайових зборах ветеранів, виступив з промовою бувший президент Труман. Це вперше Труман порушив мовчанку щодо головних проблем сучасности і торкнувся справи російської небезпеки, яка загрожує світові. На думку б. президента, небезпека, що її являли раніше Гітлер і Муссоліні, була другорядною в порівнянні з тією, що її несе Росія. Отож, єдиний шлях стримати росіян, — це сила. Промовець заявив, що Америка повинна була взяти на себе відповідальність ще в 1920 році. Ця сама відповідальність за долю світу лежить на країні тепер, — інакше загрожує нова світова війна. Для втримання миру необхідна сила тому, що досі всі мирні заходи зберегти спокій, розбиваються протидією Росії: „Ми пропонували роззброєння. — Ми пропонували контролю атомової енергії в міжнародних розмірах, — але росіяни гальмували кожне наше зусилля", — твердив Труман. При цій нагоді Труман підкреслив осяги, що їх добився його уряд політикою стримування, яка „перешкодила росіянам підкорити увесь світ." Промову Трумана тепло привітали 1500 делеґатів, що зібрались у великій залі міської ради.

Безперебійний лет бомбовиків через Тихий океан

Вашингтон. — Штаб повітряних сил сповістив, що з'єднання тяжких бомбовиків B-36 відбуває безперебійний лет через Тихий Океан. Подробиць про цей важливий досвідний лет не подано, тож і не відомо з якого летовища вони відлетіли й де приземляться. Сповіщено лише, що бомбовики належать до Стратеґічної Повітряної Команди й що цей лет без приземлення через увесь Тихоокеанський обшир належить до досвідів всесвітнього погодівля.

В АМЕРИЦІ

● 18,000 цивільних працівників, які працюють у Нюйоркському дистрикті американської фльоти — дістають підвишку 16 центів на годину.

● Арґентина підписала торговельний договір з Угорщиною, згідно з яким має бути продано товарів на суму 30,000,000 долярів. Товари перевозитиме арґентинська торговельна фльота.

● Голова Американського Леґіону Луї К. Гаф повернувся з подорожі по Европі і складе звіт президентові Айзенгаверові та річній Конвенції Американського Леґіону.

● Донька Муссоліні, Една Чіяно приїхала до Буенос Айрес, столиці Арґентини, щоб відвідати свого брата Вітторіо, який тут мешкає. При цій нагоді, вона ствердила, що її заява у Бразилії, нібито вона має вийти заміж за польського генерала, — це був лише жарт місцевих репортерів.

● На нарадах „Американського Об'єднання Повітроплавства", що відбулися у Вашинґтоні, звернено увагу, що червоні нерадо випускають з полону американських летунів. Досі комуністи звільнили лише шість летунів, хоч під час війни пропало без вісти 885. На списках, що їх виготовили червоні, є лише 76 летунів.

● Слов'янський відділ Колумбійського університету за п'ять років свого існування видрукував 31 працю, присвячену питанням Східньої Европи. Цей відділ існує з допомоги Рокефеллерівського Фонду.

СУДДЯ ДЖЕКСОН ПЕРЕСТЕРІГАЄ ПЕРЕД ЗАГРОЗОЮ ДЛЯ АМЕРИКАНСЬКИХ ВОЛЬНОСТЕЙ

Бостон, Масс. — Суддя Верховного Суду ЗДА Роберт Г. Джексон, промовляючи на 76-ох річних зборах Товариства Американських Адвокатів, заявив, що традиційним американським вольностям загрожує велика небезпека, бо є чинники, які хотіли б проміняти особисті вольності за справу загальної безпеки. Він заявив, що покищо немає безпосередньої небезпеки для втрати американських особистих вольностей, але увиразнюється тенденція особисту волю проміняти за дійсне або уроєне підсилення загальної безпеки від закордонних сил, внутрішніх зрадників або злочинців. — Джексон говорив про „перші ознаки деспотизму" і про те, що існують такі люди, які хотіли б на основі провини одних позбавити особистих вольностей усіх громадян. Члени адвокатської професії не люблять таких правних рішень, які треба буде змінювати, коли повіє інший політичний вітер. Адвокатська професія вдоволена тоді, коли правні рішення шанують закони, випрацьовані найкращими умами, щоб хоронити нашу волю. Бувший президент Товариства Американських Адвокатів Роберт Дж. Сторі сказав, що відповідальність адвоката перед справедливістю більша від його служби своєму клієнтові.

Зукерт проти ширших інформацій про атомову зброю

Вашинґтон. — Член Комісії Атомової Енерґії Юджен М. Зукерт, промовляючи через радіо, заявив, що він проти того, щоб уряд ЗДА давав ширші інформації про свою атомову зброю. Він сказав, що в ЗДА „немає втіхи" з того, що ця країна має краще розвинену, ніж в Росії, атомову зброю. Становище Зукерта протилежне становищу бувшого голови Комісії Атомової Енерґії Гордона Діна та думкам деяких атомових фахівців, які домагаються ширших інформацій для американських громадян. „Я гадаю, казав Зукерт, що, подаючи більше інформацій, ми не допоможемо американському народові в такій мірі, як допоможемо нашому потенціяльному ворогові. Зі становища державної безпеки ми даємо американському народові досить інформацій, яких він потребує". Пан Зукерт — це бувший асистент секретаря летунства. Він противиться також тому, щоб Америка ділилася відомостями про атомову зброю з своїми союзниками, бо з цього, мовляв, не буде користи ані для Америки, ані для її союзників. Зукерт твердив, що багато американців не доцінюють совєтської спроможности в продукуванні атомової зброї.

Летунство звільняє 10,500 старшин

Вашинґтон. — Летунство звільняє 10,500 резервових старшин, щоб дати місце для тих молодих старшин, які закінчили каледжі. 6,500 старшин дістали повідомлення, що їх звільнять впродовж двох місяців. Їх мають звільняти на основі ефективности їхньої служби. Ці старшини не мають злої оцінки їхньої служби, і коли б не було потреба дати місце для нових випускників військових каледжів, то їх не звільняли би. Крім того, 4,000 старшин мають бути звільнені на основі їхньої кваліфікації. В Пентаґоні повинні вирішити, хто буде звільнений, але команданти летунських груп мають право протестувати.— Команданти знатимуть, яких старшин задумує звільнити Пентаґон на основі кваліфікаційної оцінки. Крім того, департамент оборони наказав, щоб коло 14,000 молодших учнів старшинських каледжів почали негайно бойовий вишкіл, щоб можна було знати, хто з них надається до служби в летунських силах.

Схід потребує посиленої допомоги — твердить през. Квіріно

Вашинґтон. — Президент Філіпінів, Ельпідіо Квіріно, відлітаючи на батьківщину, відбув пресову конференцію, під час якої сповістив про велику потребу закордонної допомоги, що її відчуває Далекий Схід. Допомога ззовні допоможе країнам Далекого Сходу „посилити їхні зусилля для збереження вільних інституцій". Президент Філіпін прибув у ЗДА на лікування в одній з лічниць Балтимору й тепер, разом з своїм найближчим оточенням, відлетів літаком Філіппінських Повітряних Ліній до Сан Франсіско й далі до Манілі. На питання про положення в Кореї, Квіріно не дав ясної відповіді, проте висловив переконання, що мир у Кореї „може стати вихідним пунктом для найбільшої допомоги, яку ми можемо дати демократії."

Український репатріянт з розпуки „вибрав смерть"

31-літній український моряк, що його вирішено примусово репатріювати до Совєтського Союзу, покінчив життя самогубством в Неаполі на італійському кораблі, яким привезено його з Австралії. Моряк, Василь Єфимович Острокiв, повісився на власному ремінці. Його мали відіслати до Марселю, до Франції, щоб передати совєтським урядовцям для відіслання до Совєтів. Таку вістку приніс з Неаполю „Ню Йорк Таймс" з 22 серпня ц. р. В інших часописах була вістка ,що совєтський моряк втік із совєтського корабля, який причалив до одного з австралійських портів, але — на домагання совєтського посольства — австралійська влада видала його, не признавши права азилю. Коли не признали йому права на свободу, він вибрав смерть, кращу від життя у Совєтах.

Ще одна українська заява в Конґресовому Протоколі

Вашинґтон. — У Конґресовому Протоколі з 14-го серпня записано в цілості резолюцію американців українського походження зі стейту Ореґон, ухвалену під час зібрання в дні 24-го липня в місті Портленд з нагоди 20-річчя зорганізованого Москвою в Україні голоду, жертвою якого, — як сказано в заголовку резолюції — впало коло шести мільйонів українців. Резолюцію підписав голова Резолюційної комісії Волтер П. Повел та члени комісії: Іван Воронберой (?), Волтер Більський, о. Іван Гончаців та п-ні С. Олесько. До Конґресового Протоколу втягнено цю резолюцію на пропозицію конґресмена Вейна Морса з Ореґону.

● До Оттави прибув перший ізраїльський дипломатичний представник Майкел С. Комі. Давніше він був делеґатом Ізраїля в ОН.

ІНДІЙСЬКО-СОВЄТСЬКА „ЗМОВА" В ОН.

Під час перерви в нарадах Політичного Комітету Генеральної Асамблеї ОН, індійські й совєтські представники тихо „змовляються" в невідомій ближче справі. На першому пляні (від ліва) сидять: совєтські представники С. К. Царапкін, В. Н. Оберемко й Г. Н. Зарубін та індійський представник В. К. Крішна Менон. За ними (зліва) стоїть, розмовляючи з іншим делеґатом, американський представник Генрі Кабот Ладж, який виступає проти совєтської й індійської участи в обговорюваній в ОН корейській конференції.

НОВИЙ ІРАНСЬКИЙ УРЯД ЧИСТИТЬ КОМУНІСТІВ

Тегеран, Іран. — Новий іранський уряд під проводом прем'єра Загеді почав масову акцію проти членів поставленої ним поза законом комуністичної партії Тудег, з якою порозумівався попередній, повалений тепер уряд прем'єра Моссадека. Новий військовий губернатор Тегерану повідомив про заарештування вісьмох осіб, яких підозрівають у приналежності до комуністичної партії, або в симпатіях з нею. Між заарештованими є принц Абу Навр Азод, член попередньої династії, який був зв'язаний з прем'єром Моссадеком. Рівночасно в самому тільки Тегерані поліція захопила п'ять вантажних автомашин з пропаґандивною комуністичною літературою. Заарештований принц був шефом лісового відділу в міністерстві хліборобства за часів прем'єра Моссадека, а його брат був іранським амбасадором в Москві і залишився в Совєтському Союзі після того, як його відкликано з амбасадорського посту. Комуністична партія, від часу повалення уряду Моссадека, не проявляє жадної підпільної діяльности, одержавши, правдоподібно, наказ вижидати на більш сприятливі обставини. Тим часом військовий губернатор Тегерану проголосив заклик до здачі трьом міністрам з уряду Моссадека та трьом їхнім заступникам, які ще досі переховуються. Між цими міністрами мав би бути й колишній міністер закордонних справ Госсейн Фатемі, про якого в перших повідомленнях про переворот сказано, що його „роздерто на шматки", але який нібито переховується в будинку посольства одного із совєтських сателітів.

Пелла, новий прем'єр Італії, дістав заяву довір'я

Рим. — У голосуванні над довір'ям новий прем'єр Італії, Джузеппе Пелла, одержав 315 голосів „за" і 215 „проти", при 44 таких, що здержались. В суботу, у голосуванні в сенаті, Пелла дістав більшість 140 голосів проти 86 і 10 не голосуючих. Така поважна більшість, яку новий прем'єр дістав за 9 днів після того, як президент республіки Інавді передав йому місію творити новий уряд, склалась із трьох коаліційних партій центру — християнських демократів, республіканців і лібералів — плюс монархісти, що піддержали Пеллу. Праві соціялісти здержались від голосування, а ліві соціялісти і комуністи голосували проти нього. Несподівано велика більшість запевняє новому урядові бодай на найближчий час тривкість. Хоча Пелла заявив у своїй промові, що його уряд „тимчасовий" і стримається від усяких поважніших державних рішень, а призначений передусім для переведення державного бюджету, проте не є виключене, що він урядуватиме довше, як лише до кінця вересня, себто до часу, коли мусить бути прийнятий новий бюджет. В усякому разі, в місяцях вересні- жовтні вияснититься вже кілька дуже важливих справ міжнародного характеру, напр., як перейдуть вибори у Німеччині (6 вересня) і які вигляди має політична конференція для справи миру в Кореї, а також, як поставиться Франція до західнього пакту оборони. Тому легше буде й Італії вирішити свою політичну кризу, яка полягає у тому, що останні вибори не дали ясної і виразної переваги жадній політичній партії, ані навіть коаліції споріднених партій (центру, лівиці чи правиці). Новий прем'єр Пелла заявив, що Італія залишається вірна своїм союзникам із Атлянтійського пакту. Він славив теж заслуги колишнього семикратного прем'єра Італії, де Гаспері, який не входить до цього уряду.

Надзвичайна сесія французького парляменту не відбудеться

Париж. — Так зване Бюро французького парляменту (палати депутатів), зване також Керівною Комісією і зложене з делеґатів різних парляментарних фракцій, вирішило 10 голосами на 8, при двох неголосуючих, не скликати надзвичайної сесії парляменту, що її домагались були соціялісти й комуністи у зв'язку із страйковим рухом. Радикали, народні республіканці, колишні де-голісти і незалежні голосували проти внеску соціялістів і комуністів, стаючи на формальний ґрунт, що не було 209 підписів на відповідних петиціях парляментарних послів. Формально, за конституцією, треба 209 підписів, але багато тих, що навіть підписали петицію, відкликали свій підпис тоді, коли між урядом і некомуністичними юніями дійшло до порозуміння, і страйк, що охопив 2 мільйони робітників, заломився. Ця нова перемога французького уряду Лянієля допоможе йому в боротьбі проти страйкового руху, що його тепер ведуть самі комуністи, головно залізничники.

ПІВДЕННА КОРЕЯ НЕ ДОПУСКАЄ ІНДІЇ ДО УЧАСТИ В КОНФЕРЕНЦІЇ

Об'єднані Нації, Н. Й. — Південно-корейський міністер закордонних справ, д-р Юнг Таї Пюн, заявив учора, що його уряд „не бачить жадних можливостей співпраці" з Індією на плянованій і передбаченій договором про перемир'я в Кореї політичній конференції, якщо Генеральна Асамблея вирішила б запросити Індію до такої участи по боці Об'єднаних Націй. На запит, чи в такому випадку, коли б Генеральна Асамблея запросила Індію до участи в конференці, Корея від участи в цій конференції відмовиться, д-р Пюн заявив, що його уряд не виявить свого становища в цій справі, аж поки Генеральна Асамблея не винесе свого рішення. Промовляючи під час дебат у Політичному Комітету Генеральної Асамблеї ОН, південно-корейський міністер закордонних справ дав зрозуміти, що Південна Корея вважає Індію за симпатика комуністів і що південно-корейський представник не буде сидіти з представником Індії по тому самому боці конференційного стола, але що Корея не має нічого проти того, щоб індійський представник сидів по боці комуністів. Хоч південно-корейський міністер того не сказав, проте американський представник, амбасадор Генрі Кабот Ладж, який був приявний на недавній конференції між державним секретарем Джаном Фостером Доллесом і південно-корейським президентом Синґманом Рі, заявив у розмовах з іншими делеґатами, що президент Рі виразно зайняв становище проти Індії й твердив, що коли б Індія була запрошена до участи в конференції по боці Об'єднаних Націй, то Корея відмовиться від участи в тій конференції. Америка теж є проти участи Індії в тій конференції, але не ставить тієї справи так, як це зробив корейський представник, долучуючи Індію до комуністичного табору. Таке становище зайняв американський представник тільки відносно участи Совєтів в конференції. Південно-корейський представник, виступаючи проти Індії, обвинувачував її, що вона „не тільки гандлювала з комуністами, але й інтриґувала з ними, щоб показати вільний світ у презирливому світлі" Д-р Пюн, що виступав на нарадах тільки як гість, бо Корея не є членом ОН, заявив, що Південна Корея „ніколи не зрезиґнує зі своїх найбільш законних домагань до відзискання втрачених територій".

Червоний Китай пропонує поширити переговори про мир

Токіо. — Чу Ен-лай, прем'єр і міністер закордонних справ комуністичного Китаю, склав заяву, в якій пропонує не обмежуватись в найближчих мирових переговорах лише до справи Кореї, а поширити їх також на „інші" справи. Він не уточнив, які саме справи має на увазі, чи йдеться про Далекий Схід, чи взагалі про напругу між Заходом і Сходом. У такій конференції мали б взяти участь не тільки учасники корейської війни, але також „інші" держави — знову без докладного означення, кого комуністичний промовець має на увазі. Водночас прем'єр червоного Китаю скаржився на Об'єднані Нації, що вони не запросили ані червоного Китаю, ані комуністичного уряду Північної Кореї на надзвичайну сесію Об'єднаних Націй, що визначає мирову конференцію у справі Кореї. За пропозицією комуністичного прем'єра, така поширена конференція мала б бути „круглим столом", при якому всі справи вирішувалися б одноголосно. До цих справ належало б відкликання всіх чужинецьких військ із Кореї, однаково американських, як і „китайських добровільців". Очевидно, комуністичний Китай жадає допущення до Об'єднаних Націй і піддержує пропозицію Вишинського в Об'єднаних Націях, щоб мирова корейська конференція складалась із 11 членів, з виключенням більше як половини активних учасників корейської війни, зате введенням „невтральних".

Коло 400 альянтських полонених не хочуть вертатися — кажуть комуністи

Токіо. — Комуністи повідомили командування військ Об'єднаних Націй в Кореї, що коло 400 альянтських воєнних полонених відмовилися вертатись з полону і вирішили залишитись по комуністичному боці, „хоч ми їх переконували вертатися на батьківщину". Серед тих нібито скомунізованих альянтських вояків мають бути 135 американців і англійців. Таку заяву склав 20-го серпня комуністичний представник на репатріяційній комісії у Панмунджомі, а тепер проголосило її Пейпінґське радіо. Водночас комуністи підкреслюють, що вони „не були проти примусової репатріяції і переконували полонених вертатися на батьківщину", дарма, що вони, комуністи, ніколи не переводили, мовляв, скринінґу за американським зразком. В останньому дні виміни полонених вернулися 136 американців, — найбільше число американських поворотців за один день.

В СВІТІ

● 200 висококваліфікованих англійських електротехніків застрайкували в тайній англійській лябораторії, де провадиться досліди над атомовою енерґією. Ця дослідна лябораторія знаходиться на теренах військової станиці в Альдермастоні недалеко Лондону. Цікаво, що ці електротехніки належать до юнії, опанованої комуністами. Юнія проголосила страйк, домагаючися підвищення платень для своїх членів, зайнятих здебільша в державних робітнях.

● Верховний Совєт Російської Соціялістичної Федеративної Совєтської Республіки розпочав у Москві звичайну сесію.

● У Франкфурті над Майном в Німеччині, відбувся сенсаційний процес проти трьох банкових урядовців, які допомогли жидам нелеґально видобути свої конта, заблоковані за гітлерівського режиму. Таким чином банк утратив коло 10 мільйонів німецьких марок (2,300,000 дол). Підсудних засуджено на кару від 6 до 18 місяців в'язниці плюс грошеві кари. Три інші винуваті втекли до Ізраїлю.

● У Грузії Верховний Совєт затвердив 16 нових суддів найвищого грузинського суду, з якого „вичищено" шістьох давніх. На цій самій сесії затверджено декого з „вичищених" раніше достойників комуністичної Грузії. Подібна акція йде у Латвії, Азарбайджані і в Білорусі.

● Анґлійський суд в окупаційній зоні Німеччини засудив на 5 років в'язниці 4-ох німців, у тому числі одну телефоністку, за шпигунську роботу на користь Совєтів. Вони передавали большевикам відомості про анґлійські військові споруди у прикордонній смузі. З і пів року в'язниці за шпигунство для Совєтів дістав Йозеф Кубеш, колишній член елітарної летунської частини полк. Скорцені, що викрав був Муссоліні з його полону.

● Здоров'я Черчила настільки покращало, що він приїхав до Лондону і скликав засідання ради міністрів, на якому він головував.

СВОБОДА SVOBODA
Український щоденник UKRAINIAN DAILY
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays, Mondays & holidays (Saturday & Monday issues combined) by the Ukrainian National Association, Inc. at 81-83 Grand Street, Jersey City 3, N. J.
Entered as Second Class mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J., on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.
Accepted for mailing at special rate of postage provided for Section 1130 of Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918.
За кожну зміну адреси платиться 10 центів.
За оголошення редакція не відповідає і не зобов'язується повертати незамовлені матеріяли.
Адреса: "SVOBODA," P. O. Box 346, JERSEY CITY 3, N. J.

КОМУНІСТИЧНА АГЕНТУРА

Сенатська підкомісія внутрішньої безпеки проголосила свій черговий звіт про комуністичну інфільтрацію в американському уряді і перестерегла, що досі ще не всі факти з тісї підривної роботи виявлені. Комісія рівночасно вимагає відповідного законодавства й дальшої акції Конгресу, щоб з тісю внутрішньою загрозою для національної безпеки покінчити.

Звіт сенатської підкомісії, зокрема, інтересує американських українців, які всіми силами й засобами боролися проти тісї злочинної роботи найнятої Кремлем зрадницької п'ятої колони і які в різних часах не тільки не мали належного зрозуміння серед американського загалу, але й самі падали жертвою опанованої комуністичною агентурою американської публічної опінії.

Сенатська комісія в своєму звіті стверджує, що комуністи почали інфільтрувати американський уряд на більшу скалю вже в 1934-му році, себто негайно після того, як Вашингтон визнав совєтський уряд і нав'язав з ним дипломатичні взаємини, проти чого американсько - українська громада та її провідники тоді з такою мужністю і завзяттям протестували. Інфільтрація відбувалася організованим порядком: один комуніст ручився за другого, опісля два — за двох інших, і так в аритметичній прогресії комуністичні агенти діставались на урядові пости, включно з найбільш відповідальними. В тому дуже часто допомагали їм всілякі „прогресивні" жертви комуністичної пропаганди на зразок колишнього заступника президента й секретаря хліборобства Генрі Воллеса ,які накоїли багато шкоди й щойно по часі, коли злочинна політика Кремля пробила й їхні тверді голови, відійшли від публічного життя.

Звіт сенатської підкомісії виявляє застрашаючий образ тодішніх відносин, головно під час другої світової війни, за часів президента Рузвелта. Комуністи були в уряді, займали важливі становища в державному департаменті, в департаменті оборони та в інших відділах екзекутивної влади. Вони „брали участь в укладанні законів, були дорадниками членів уряду, писали для них промови ,вони репрезентували американський нарід в міжнародних зносинах, брали участь у всіх важливіших нарадах, на яких державні мужі намагались визначити майбутність" — сказано в сенатському звіті. Федеральне Бюро Інвестиґацій вже тоді знало про цю закроєну на найширшу скалю й найбільш загрозливу комуністичну аґентуру, але воно, не мавши екзекутивної влади, мусіло обмежитись тільки до складання звітів, які з черги попадали в руки замаскованих комуністичних аґентів.

Результати такого стану сьогодні вже всім відомі. Вони заважили на провалі американської закордонної політики, від воєнних конференцій в Тегерані, Ялті і Потсдамі починаючи ,через провал тої ж політики на Далекому Сході, в Африці і в Европі, аж до передачі в руки Кремлю найбільш бережених таємниць атомової і водневої зброї.

Сьогодні ця велика загроза комуністичної інфільтрації в уряді З'єдинених Держав вже минула, але вона — як виходить із звіту сенатської підкомісії — ще не цілком зліквідована. Правда, американська служба безпеки розкрила всю цю підривну роботу комуністичної п'ятої колони, але ще її не цілком ліквідувала, бо на це потрібно ще окремого законодавства, яке тепер згадана комісія рекомендує. Не можна теж закривати очей на нові, ще більш рафіновані спроби аґентів Кремлю продовжувати підривну роботу в американському уряді, бо такі спроби цілком певно триватимуть так довго, як довго існуватиме централя міжнародних злочинців у Кремлі.

У зв'язку з цим, як то американські українці від самого початку й часто коштом власної кривди та непопулярности в дезорієнтованій комуністами американській публічній опінії боролися проти комуністичної п'ятої колони в цій країні, приходить на думку їхня теперішня аналогічна боротьба проти єдинонеділимської „шостої колони". Теж і тепер на американський уряд та на американську публічну опінію впливають з найбільшою шкодою для Америки всілякі єдинонеділимці і „непередрішенці", які зводять на манівці американську політику, допомагаючи посередньо Кремлеві.

Кожний громадянин, без уваги на його рід і походження, повинен вважати за свій обов'язок допомогти Америці позбутись та очистити своє життя й свою політику від усіх цих підривних колон, бо щойно тоді Америка зможе не тільки запевнити безпеку собі самій, але й виправдати всі ті надії, що їх сьогодні покладають на неї мільйони загрожених тими колонами людей в усьому світі.

МІҐРАЦІЯ „МОКРОХРЕБЕТНИКІВ"

На мехіканьсько-американськім кордоні, що простягається на 2,000 миль, іде безупинна боротьба між владою З'єдинених Держав і мехіканськими сезоновими еміґрантами, які перепливають прикордонну ріку Ріо Гранде, щоб виминути американську сторожу і дістатися на американську сторону. Саме тому, що при цій нагоді вони змочують свій хребет, таких незаконних еміґрантів називають на американській стороні „ветбекс", тобто „мокрохребетники". Генеральний прокурор, Герберт Бровнел, після переведення особистого слідства, заявив кореспондентам минулого тижня, що „незаконна іміґрація з Мехіка стала однією з найважливіших проблем при виконуванні закону".

Під час своєї подорожі в південно-західні стейти Герберт Бровнел приглядався з літака, яку нерівну боротьбу веде американська прикордонна сторожа з „мокрохребетниками", а відбувши конференцію з представниками місцевої, стейтової й федеральної влади, уклав плян, як протидіяти небезпеці, що загрожує цілій країні під оглядом суспільним і навіть політичним.

Щоб зрозуміти цю загрозу, треба наперед ствердити факти, які вийшли на яву, а саме: хоч на підставі порозуміння між американськими та мехіканськими урядами і на підставі закону до ЗДА з Мехіка може приїздити річно біля 225,000 сезонових іміґрантів переважно для роботи на бавовникових плянтаціях в Тексасі, Ню Мехіко чи в Каліфорнії і на жнива у прикордонних стейтах — впродовж перших шести місяців 1953 р. американська іміґраційна влада заарештувала 480,000, а в цілому 1952 р. 618,000 незаконних сезонових іміґрантів. Влада стверджує, що на місце одного арештованого прибуває до Америки незаконно два інші іміґранти, чи то на заробітки чи на тимчасовий побут в інших цілях. Така контрабанда людей можлива лише тому, що Конґрес два роки тому зменшив кількість прикордонної сторожі з 1,627 до 1,100 осіб, не зважаючи на те, що ця сторожа має обслуговувати не тільки мехіканський, але й канадійський кордон. Внаслідок зменшення сторожі запанували такі відносини, які були за час проґібіції алькогольних напитків, коли беззаконня так зросло, що уряд не був спроможний його поборювати.

Федеральний уряд, а зокрема генеральний прокуратор, свідомий небезпеки, на яку виставлена не тільки прикордонна смуга, але й інші стейти, бо „мокрохребетників" виловлюють аж у Филаделфії та Ню Йорку. У першу чергу це зв'язане з обниженням платні робітника в Америці, бо деякі власники фарм платять „мокрохребетникам" по двадцять центів на годину. Через те, що ці робітники приїздять потайки, вони не переходять лікарських оглядин і заносять різні недуги, головно венеричні, бо серед них є багато дівчат, завербованих до домів розпусти. У повіті Імпіріял в Каліфорнії витрати на охорону здоров'я й на допомогу безробітним зросли на півмільйона долярів. Продавці наркотиків мають серед „мокрохребетників" великий успіх. Також з припливом їх швидко зростає ракетирство — його годі сконтролювати тому, що обманені люди, перейшовши незаконно до ЗДА, бояться звертатися до американської влади для охорони від ошуканців. Можливо також, що серед мехіканців, які нелеґально прибувають до ЗДА є підривні елементи, прихильно настроєні до комунізму.

Все те діється в такому часі, коли великі землевласники з південних стейтів завзято противляться в Конґресі допущенню іміґрантів з европейської скитальщини або з південних европейських країн, кажучи, що ці іміґранти обнизять заробітний та життєвий стандарт в ЗДА і збільшать кількість комуністичних аґентів.

Генеральний прокуратор Бровнел, перевіривши справу, відбув 16 серпня конференцію з президентом Айзенгавером у Денвері і дістав від нього згоду на підготову нових заходів для управильнення сезонової іміґрації і для припинення зростаючого лиха. До таких заходів він зараховує: ухвалення закону про збільшення прикордонної сторожі й підвищення кари для незаконних сезонових іміґрантів; підвищення квоти сезонових іміґрантів, щоб, на випадок потреби, можна було дозволити на переїзд більшого числа робітників з Мехіка; підсилення поліції в прикордонних стейтах для виарештування, ракетирів і інших обманців; порозуміння з мехіканською владою для пильнування кордонів.

Урядові чинники і громадські та робітничі організації самі вийшли з відповідними пропозиціями під час розмов з Бровнелом, і тому треба сподіватися, що Конґрес уважно поставиться до цих пропозицій, коли прийде час до їх здійснювання. Відповідне наставлення населення допоможе законодатним чинникам і виконній владі сповнювати їхні завдання для добробуту цілої країни.

Трагікомедія роззброєння

Голоси світової преси про те, що розголошення Совєтами їхньої водневої бомби імовірно зактуалізує знову на терені Об'єднаних Націй питання про загальне роззброєння із забороною вживати атомову енерґію для воєнних цілей, викликає дуже сумні думки на тему забріханости цього світу. Цікавий парадокс: проблема роззброєння має свою довгу історію в міжнародних зв'язках та в міжнародному праві і про неї написано великі томи фахових книжок. Проте, одночасно вона насправді залишилась темою для проповідей без найменшої практичної вартости. Ще трагічніший парадокс у тому, що від такої чи іншої розв'язки цієї проблеми залежить доля світу, а ніхто у світі не бере її поважно.

У нашому 20-му сторіччі всезагальне роззброєння передбачалось у Версальському мирі 1919 року. Подиктоване у тому мирі роззброєння Німеччини мало тільки започаткувати процес роззброєння всіх інших держав. І тому, як довго існувала Ліґа Націй, як орган, що мав проводити в життя начальну засаду збереження і тривкого закріплення миру шляхом співпраці і співжиття народів, — як довго існувала та женевська установа, так довго товклась у ній, як український леґендарний Марко у пеклі, справа роззброєння. Побивалися за нею найбільше — німці, що їх найчільнішим післяверсальським речником був Штреземан: покликаючись на згадану вище засаду версальського миру про загальне роззброєння, він уперто жадав застосувати її в практиці, як засаду рівности між народами. Практично, він вимагав: або інші держави роззброяться, або Німеччина мусить дозброїтись до стану збройних сил інших держав із кількісно таким самим населенням. Дебати над цією проблемою довели до роззброєння цілої проблематики, яка поділилася на 1) питання безпеки кожної держави, 2) питання збереження рівности сил між державами Европи, 3) справа охорони від надмірного зросту збройної сили якоїсь одної держави, 4) справа колективної безпеки проти напастника і т. д. Таким чином із справою роззброєння тісно пов'язано також справу безпеки. Цілий ряд чільних державних мужів Европи 20-тих і 30-тих рр. цього сторіччя, як французький Бріян, англійський лорд Сесіль, згаданий німецький Штреземан і багато інших, витратили величезну масу енерґії, щоб підшукати способи практичної розв'язки: як забезпечити кожній державі безпеку і водночас перевести її роззброєння. Формула колективної безпеки була теоретично цілком правильна й дуже приманлива. У практиці Ліґа Націй не змогла навіть розпочати здійснювати її. Фраза, щоб перевести „заборону війни, як інструменту національної політики", так і залишилась пустою фразою. Комісія роззброєння Ліґи Націй перевела численні засідання. У 1932 році відбулася навіть „світова конференція роззброєння". Скінчившися повною невдачею, ця конференція була фактично поштовхом Німеччини до формального виступлення з конференції. Вона вправді потім вернулася наслідком західньо - антантських обіцянок, але ця забава в піжмурки вже не тривала довго, бо з приходом Гітлера до влади в 1933 році Німеччина взагалі виступила з Ліґи Націй і проголосила, що вона, не діждавшися роззброєння Франції, Англії й інших европейських держав, починає „дозброюватись", не признаючи жадних обмежень ані міжнародної контролі. А перевівши таке „дозброєння", в шість років запалила другу світову війну.

Об'єднані Нації, тямлячи смертельну недугу Ліґи Націй із її „роззброюванням" постали відразу, як організація, що мала б ґарантувати колективну безпеку жертві напастника. Таким чином чартер Об'єднаних Націй мав ніби бути легкою підставою для переведення в діло роззброєння, приймаючи згори принцип колективної безпеки. Ясно, що це була тільки теорія. Практично могли і далі можуть розв'язувати цю проблему чотири великодержави з найбільшими збройними силами. Всі конференції у цій справі цієї „великої чвірки", із них остання у Парижі в грудні 1951 р., скінчились повною невдачею. Єдиним „успіхом" була згода всіх чотирьох „партнерів" на створення одної комісії роззброєння, замість двох комісій в Об'єднаних Націях (роззброєння і атомової енерґії). Таку Комісію й створено і належить до неї 12 держав (члени Ради Безпеки плюс Канада). Основна різниця між Совєтами і західніми альянтами та, що Совєти вічно домагалися спершу проголосити генеральну заборону вживати атомову бомбу (як вступ до загального розброєння), а потім думати про міжнародну контролю продукції атомової зброї в окремих державах. Тим часом, західні альянти слушно узалежнювали саму заборону зброї від встановлення відразу такої контролі, яка мала б право заглядати в усі кутки кожної держави і дійсно перевіряти її зброєння. Очевидно, що для держави такої, як СССР, вся екзистенція якої залежить від якнайцільнішої залізної завіси, що ділить її від світу, така контроля — недопускальна. Тому колишній американський державний секретар Дін Ачесон називав совєтську пропозицію заборони атомової зброї „паперовою забороною". У дебатах на цю тему Малік виголосив безліч пропаґандивних промов, совєтська преса розписувалась, як то Совєти хочуть роззброєння і вічного миру, а не хочуть цього тільки американці, й остаточно після засідань в лютому, квітні, травні і серпні минулого року комісія Об'єднаних Націй для справ роззброєння спочила на лаврах.

І спочиватиме далі з таким самим успіхом. Ні одна поважна людина у світі не подумає, що Совєти можуть погодитися на дійсне роззброєння, з тим, щоб якась міжнародна контрольна комісія мала право перевірити, чи те роззброєння дійсно на терені СССР переведено. Все це трагікомедія, бо йдеться тут не про виголошування пропаґандивних промов та проповідей на тему мирного співжиття людей і народів, яким не треба руйнуватись фінансово для фабрикування смертоносної зброї, а йдеться тут дійсно про бути чи не бути людям на землі. Атомова й воднева бомба і щораз дальші та щораз страшніші винаходи погрожують знищенням вселюдської цивілізації та фізичним винищенням мільйонів населення на всіх континентах світу. Однак, робиться ці винаходи і продукується цю зброю не на те, щоб їх забороняти і знищити, а щоб зужити на взаємне винищування тоді, коли большевики, осмілені наївністю Заходу, заатакують його. Віднова дебат над роззброєнням на терені Об'єднаних Націй не збільшує поваги цієї установи, бо ні один політик у світі не вірить, щоб оті дебати були чимсь іншим, як тільки пустою витратою часу і ще одним трагікомічним видовищем.

М. С.

Мусимо бути багаті!

В недавніх числах „Свободи" піднесено важливу дискусію на тему впорядкування наших грошових збірок. Самозрозуміло, дебата зійшла на Народний Фонд, бо, властиво, Народний Фонд є тою установою, біля якої має концентруватись вся суспільна жертвенність, і Народний Фонд є та установа, що повинна реґулювати питання народної жертвенности.

Пишучи на цю тему, ми у своїй статті (М. С.), між іншим, зазначили, що причиною ненормальности — великої кількости окремих збірок поза Народним Фондом, є незадовільний стан самого Фонду. Якби був Фонд багатий, — він міг би фінансувати всі поважніші установи характеру політичного, культурного, харитативного і т. д., і вони не потребували б самі, окремо, звертатись до громадської жертвенности.

Але річ в тому, що Український Народний Фонд — сам „бідний", — він не може належно фінансувати різні потрібні акції і тому відповідні організації й далі будуть примушені звертатись до приватної жертвенности, і так справа грошових збірок ніколи належно не упорядкується .

Отже, — Народний Фонд — мусить бути багатий! Які ж причини, що таким він не є?

Перша причина: маса українського громадянства особливо та, що не читає української преси, взагалі не знає про існування Народного Фонду, а коли й знає, то ще не усвідомила собі до кінця ваги й значення цієї установи і свого відношення до неї. Ці громадяни Національного датку не платять і, властиво, навіть добре не уявляють собі, що вони його повинні платити, що ухилення від сплачування датку є певне порушення „порядку" в національно - громадському житті, що кожний українець цю малу, але почесну повинність мусить виконувати.

Як знаємо, Централя УКК вживає різних заходів, щоб спопуляризувати Фонд якнайширше, але ,очевидно, заходів одної Централі замало. В цім напрямку повинні діяти також Відділи УКК, організації на місцях і, крім того, а може і в першу чергу — поодинокі громадяни. З цією метою, Народний Фонд пару разів розсилав своїм адресатам по два готових конверти (з адресою УКК), — один для адресата, а другий — бодай для одного його сусіда. На жаль, наші платники — переважно народ скромний: сам платить, а до справ сусіда не мішається. Ця риса, зрештою, не є погана, але все ж не раз знайшлася б нагода делікатно і коректно поінформувати сусідів — неплатників про Народний Фонд та його завдання.

Друга причина бідности Фонду, яку ми зазначили в попередній статті, — це, так би мовити, наш партійний та організаційний „еґоїзм" і, як парадокс, „антидержавницьке" наставлення наших людей, які головно про державність України дбають. Всі ці люди, звичайно, дуже добре розуміють вагу, завдання і значення Фонду але, як не дивно, чисто партійний чи організаційний „патріотизм" — бере у них гору і вони дбають виключно про „свої фонди", забуваючи про основний, загальнонаціональний — Народний Фонд. Це тим більш дивно і ненормально, що якраз ті політичні й громадські провідники в першу чергу мали б пропаґувати Народний Фонд, як джерело загальнонаціональної сили . . .

І, нарешті, третя причина незадовільного стану Народного Фонду. Ми б її назвали „по-модному" — українське „вето".

Що це за явище?

Дуже просте й дуже поширене. Коли наш громадянин-платник Народного Фонду на когось незадоволений, — будь то Конґресовий Комітет, Національна Рада чи якісь окремі діячі, зв'язані чи незв'язані з цими установами, то він не дає Національного датку.

І ось Народний Фонд ніколи не може осягнути стабільности. В цьому році заплатило національний даток 10,000 осіб. Але скільки з них заплатить в майбутньому році, — ніхто не скаже. Залежить від того, скільки людей „нагніваються" на Народний Фонд, на Конґресовий Комітет, на професора Х., на діяча У.. І, навпаки, скільком „новим" громадянам, за ту чи іншу заслугу, — Фонд на один рік сподобається і вони пришлють свій даток чи пожертву.

Звичайно, не доводиться говорити про всю антисоціяльність і „антидержавність" такого підходу. З таким „підходом" не втрималась би жадна держава і, розуміється при такому підході ніколи не постане незалежна Україна.

Зрештою, цієї справи багато пояснювати не треба: в кожній державі і в кожнім суспільстві можуть відбуватись які завгодно політичні бої, з'являтись і падати різні несимпатичні чи шкідливі постаті, але держава мусить існувати, суспільство мусить жити, значить, мусять функціонувати і всі органи, м'язи і клітини, без яких життя організму спиниться.

Але у нас з тим не рахуються. Громадянин незадоволений на політика Х. і не платить датку. А при тім забуває, що цим своїм кроком карає цілу низку нічим неповинних установ та організацій, що з його датку „живуть". НТШ, УВАН, високі школи, курси, Пласт, інваліди, видавництва, залишенці, ЦЕСУС, діти і т. д., аж „Просвітою" в еспанському Мадриді кінчаючи.

Та цих очевидних істин пояснювати не доводиться. Не треба вказувати, що 28 мільйонів американських громадян - демократів, що голосували за Стівенсона, акуратно платять свій податок президентові - республіканцеві, як, навпаки, рік тому республіканці платили демократові — Труманові.

Про це, властиво, ніяково говорити. Але, на жаль, доводиться, бо явище українського „вета", таки досить поширене.

Польське „nie pozwalam" — розвалило Польщу, а українське „вето" не збудує України.

Але, який же вихід для незадоволених? — Критика. Боротьба. Мобілізація опінії. Змагання за свої погляди та програми. Усунення нелюбих осіб.

Але все це можливе лише тоді, коли громадські установи діють, працюють, коли вони повнокровні, міцні.

Д-р Дмитро Бучинський

ГРИГОРІЙ КВІТКА-ОСНОВ'ЯНЕНКО

1778 — 1843 — 1953

(4)

Дивлячись під цим аспектом на батька нашої повісти, треба сказати, що він випередив на повних десять років французьку письменницю Жорж Занд — це письменницьке ім'я Люсілі Аврори Дюпін — з її повістями „Монні-Робін", „Іванна", „Франсуа Кампі", „Малий Федет" та ін., що почали появлятись з 1841 року; німця Авербаха з його „Сільськими історіями", що появились в 1843 році. Московських критиків це менше боліло, можна сподіватись, що вони про це навіть не знали, бо перший на цей факт звернув увагу в 1888 році М. Дашкевич, але тяжко їм ще нині погодитись з фактом, що Квітка випередив їх Григоровича і Турґенєва, оповідання яких з подібною тематикою почали появлятись щойно в роках 18'6-1847.

Це була дійсна причина того, чому московські критики накидались на Квітку з мокрим рядном і зложили йому повну злоби й нестерпимости епіграму:

„Бил манахом, бил актьором,
Бил поетом, бил танцором!"

Історії годі завернути. Ніхто, не заперечить, що Квітка не проломав холодної криги, що сковувала наше слово, і не започаткував нову сторінку, світлу і свіжу, в нашому письменстві, що виразно підкреслив ще М. Дашкевич, кажучи: „Квітчині повісті треба вважати першими, що віддзеркалюють народний характер дуже талановитого, всесторонньо і вірно, а найважливіше, що ніхто з московських письменників не писав з такою любов'ю про нарід, як Квітка; не він зрештою, наслідує московський сентименталізм, а навпаки — він є основоположником натуралістичної школи! Коли візьмемо Квітчину „Марусю", то переконаємося ,що українці в ній зображені з такою силою любови, з таким глибоким почуттям, з такою свіжістю, що про це не можна говорити про жадного з московських письменників".

Маруся, Оксана, Галочка, Івга, Настя, Наум, Василь, Трохим — це живі люди; для них кожна людина є братом, вони сповнюють свій святий обов'язок, наложений Богом, навіть душу свою кладуть, щоб відхилити горе від ближнього. Добро, правда, краса, любов і прощення — це ті етичні непроминальні вартості, якими Квітка одухотворює своїх героїв, показав їх дійсними і живими, такими, якою є українська людина навіть у твердому житті.

Разом з Повінухіном вмирли також його „отраслі та характери" — вишукувані панове Халявскі, Столбікови та всякі дворяни — герої його московських писань, помер штучний та анемічний провінціялізм, а воскрес селянський світ у всій своїй красі.

Переродження Повінухіна на Основ'яненка треба вважати за велику духову революцію, не лише в літературному, а також в політичному житті, яка, хоч була без пожеж і крови, але така сильна, діяла з такою послідовністю, що здержати її не було сили.

Свідомість чи несвідомість діла?

Переродження машкарного Повінухіна на велетня Основ'яненка — це не випадок, як часом пояснюють наші сучасники, що не мають сили стати лицем до правди такої, якою вона є. Це не сліпий випадок, а свідомий зворот до реальности життя та народу.

Щоб не оперувати софізмами, послухаймо сповіді самого письменника. Йому досадно було літати під небесами, вишукувати різні історії та творити характери, а тому він звернувся до народу, вивчав його душу й думку, щоб згодом показати їх читачеві.

В листі до артиста Михайла Щепкіна Квітка писав: „Сидимо удвох з дружиною та дещо говоримо, аж ось примчали нам книжок, знаєте, тих, котрими нас дурників обдурюють, — попереду грошики злуплять та пишуть і друкують московську нісенітницю, як якась размяпушка вбивається про свого бахура, або як якийсь жевжик обдурив джинджиґлясту панянку, що боялася і на людей дивитися, а тут треба колиску дбати. От так все пишуть, звісно москалі, вони по своїй вірі так і пишуть!"

Столичні письмаки переконували Квітку, та не лише Квітку, а всіх наших поетів і письменників, що українською, мужицькою мовою, як називали її, нічого поважного писати не можна. Квітка до своєї писанини московською мовою ставився сам неповажно, але в нього ще не було сили зірвати з московщиною. Ще в Харкові просив він Петра Артемовського-Гулака, щоб той написав щось поважне рідною мовою, а „він мені доказував — жалівся пізніше Квітка, — що на таке мова не придатна. От я написав „Марусю" і доказав, що українська мова може також зворушити". Так пояснював Квітка обставини, серед яких він перейшов з московської на українську мову, Плетньову. В іншому листі до того ж Плетньова Квітка пише: „Мені досадно було, що всі літають під небесами, пишуть чудасії, видумують типи, а не глядять довкруги себе". В „Супліці до іздателя" Квітка недвозначно говорить: „Не все для москалів, треба б і для нас щонебудь!" Це саме, ще ясніше, пише він Михайлові Максимовичеві: „Ми повинні засоромить і змусить до мовчанки людей з кумедними поглядами, які прилюдно проповідують, що не можна писати тою мовою, якою говорить 10 мільйонів людей, що має свою силу вислову, свою красу, яких іншою мовою пояснити не можна, свої звороти, гумор, іронію і все інше, що має кожна досконала мова!"

Знав він, що, вступаючи на шлях рідного письменства, не минути йому нападів московської критики, тому, як признається Плетньову, написав „Салдатський патрет", в якому повчив її: „Швець, знай своє ремесло, а у кравецтво не мішайся!"

Не мало довелось Квітці витерпіти від столичних критиків, але він вже не завернув зі шляху, не повернув до паралітичного Повінухіна, а до кінця життя голубив своїх селян та селянок і залишився у нашому письменстві „майстром типово українських ідеальних образів, а його жіночі постаті варті того, щоб зайняли місце в галерії світового письменства-" (С. Єфремов).

З самовідречення Повінухіна та з листування Основ'яненка можна сказати, що Квітка, хоч тихого й лагідного характеру, був гарячий український патріот, по-геройськи вмів боронити чести свого народу, хоч у писаннях своїх тісї оборони не віддзеркалює.

Недарма Шевченко звернувся до нього окремим поетичним твором „До Основ'яненка", в якому висловив свою синівську пошану, називаючи письменника батьком, хоч Квітка не мав сили співати „про Січ, про могили", не був спроможний розказати, „за що погибала Україна".

Саме в тому часі, коли Шевченко підносив свій голос протесту проти московського рабства, Квітка вибирався вже в далеку дорогу вічности. Шевченко прислав йому свого першого „Кобзаря". „Старенький Григорій Федорович, — розказує Ол. Кониський, — притулив його до серця і 28 жовтня 1840 року, дякуючи поетові, писав: „Ваші думки крiпко лягають

(Закінчення на стор. 4-тій).

Степан Женецький

ЯК ПОШИРЮВАТИ УКРАЇНСЬКУ КНИЖКУ

Про українську книжку у нас пишеться багато. Та цікаво, що у всіх тих писаннях підкреслюється значення рідного друкованого слова як національного виховника та поборника денаціоналізаційних впливів, а „майже не звертається уваги на можливості та способи його поширення. Ми нарікаємо на незавидну долю наших видавництв, на слабе поширення книжки і упадок творчости, а мало застановляємося над тим, яких заходів треба вживати, щоб українська книжка знайшла собі дорогу до читача.

Книжка й часопис — це з купецького погляду товар, що має малий попит. Це свого роду люксус, без якого можна легко обійтися. Книжка — це товар, який завжди мусить бути покупцеві перед очима, тоді він скорше рішиться її купити. Книжку треба пропонувати покупцеві. Буває, що хтось не купить книжки, коли йому запропонувати це у звичайний день, але коли це зробити після патріотичної імпрези — тоді він її напевно купить.

Дуже реальним підходом до поширення українського друкованого слова було б створення гуртівні, про що ми недавно читали у статті п. Романа Раковського „Невикористані можливості". Без сумніву, створення такої гуртівні багато спричиниться до організації крамниць-базарів по всіх більших скупченнях наших людей, а це в свою чергу збільшить поширення книжки.

Крім такого чисто купецького підходу, є ще багато інших можливостей, за допомогою яких можемо допомогти українській книжці дійти до рук читача.

Візьмім, наприклад, таку можливість, як базари, що рік-у-рік відбуваються в кожній парафії. Та це ж вимріяна нагода до поширювання книжки! Треба тільки хотіти її належно використати.

Такі базари багато придбали б на атракції й на бизнесі, а вже напевно дуже багато спричинилися б до національного виховання парафіян, якби між фантами та виграшами були на них також українські книжки та книжки англійською мовою про Україну. На парафіяльному базарі можна, наприклад, між головними виграшами дати Енциклопедію Українознавства, а між фантами при „колесах щастя" — поставити, скажімо, Історію України, твори Шевченка й по кілька книжок з белетристики та дитячої літератури.

Як пожвавився б наш видавничий рух, якби ввести звичай закуповувати на виграші до наших парафіяльних базарів книжки, можна бачити з таких чисел: українських греко-католицьких парафій в Америці є понад 150. Візьмім круглу цифру 150. Українських православних парафій приблизно 100. Всі ті 250 парафій кожного року влаштовують базари. Нехай кожна парафія закупить на свій базар для виграшів по 10 книжок. Вже маємо до розповсюдження 2500 книжок річно!

Також дуже часто наші товариства, братства, сестрицтва влаштовують вечерниці, кард-парті, веселі вечори та інші розривкові забави, на яких практикуються всякі льосовання на „кейка" та інші виграші. На жаль, і тут, як фанти, найчастіше закуповують організатори — напитки. Добре було б також і тут завести новий звичай, щоб між подарунками й виграшами були також українські книжки.

Це також добра нагода для поширення книжки.

Оцих пару думок висловлюємо на адресу зарядів українських парафій та організаторів розвагових імпрез. Зближається осінь, а з нею сезон базарів, кард-парті, вечерниць та інших розваг, при влаштуванні яких не слід забувати за українську книжку.

ВІСТІ З КАНАДИ

СТ. ПАВЛЮК — ГОЛОВА ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНЦІВ-ВЕТЕРАНІВ КАНАДИ

(ак) Як довідуємося, водночас з IV Конгресом КУК відбувся у Вінніпегу черговий конгрес одної з найпоimportant важніших українських організацій Канади — Асоціяції Українсько - Канадійських Ветеранів, або, як її популярно звуть, ЮКВА (Юкрейнієн Кенедієн Ветеранс Асосіейшен). Ця організація, що спершу називалася ЮКСА, повстала ще в 1942 в Лондоні з тих українців, які служили в канадійській армії, спершу, як клюб, об'єднувала та опікувалась ними, при чому українські канадійські установи, а також КУК допомагали їй своїми фондами.

Після другої світової війни організація перенесла свої агенди та архіви до Канади з осідком у Вінніпегу, стала офіційно членом КУК і проводить велику роботу, гуртуючи всіх колишніх українців-вояків канадійської армії. Маючи за собою авторитет воєнних ветеранів і безліч заслужених вояків у своїх лавах, вона не раз забирала голос в українських справах у канадійській політиці. Ще й сьогодні має ЮКВА коло 2,000 активних членів, які згуртовані в окремих відділах по різних містах Канади і співпрацюють з українськими відділами Канадійського Легіону. На останньому конгресі ЮКВА, яку досі очолював відомий громадський діяч д-р Смильський з Гемилтону, була переобрана управа цієї важливої організації і головою її став президент Українського відділу Канадійського Легіону в Торонті, загально шанований Степан Павлюк, творець Українського Фестивалю, справжній діяч-патріот всеукраїнського маштабу. До Управи ЮКВА ввійшли, крім нього, як заступник голови Петро Українець з Вінніпегу та відомі члени й діячі Українського відділу Канадійського Легіону з Торонта Антін Лазарович як секретар і Василь Заліщук як скарбник. У зв'язку з тим ЮКВА перенесла свій осідок до Торонта, а все українське громадянство прийняло до відома головство Ст. Павлюка в ЮКВА з найбільшим вдоволенням.

„БІЛА КНИГА ПРО ЧОРНІ ДІЛА СТАЛІНА" ВИЙДЕ ДРУКОМ 5 ВЕРЕСНЯ

(ак) „Біла книга про чорні діла Сталіна", що її вже два роки підготовляє Союз Жертв Російсько-Комуністичного Терору і що має бути джерельним матеріялом для вивчення російсько-комуністичного народовбивства в Україні, знаходиться в друку і 5 вересня, на окремому конгресі СУЖЕРО, на який будуть запрошені видатні постаті канадійського політичного життя, буде передана українській громаді. Книга охоплює документальні матеріяли з усіх ділянок українського життя, викорчовуваного і винищуваного Москвою. Довгий час забрав переклад її на англійську мову, виправа англійського тексту, підготова коло 300 оригінальних ілюстрацій і врешті друк, якого піднялася найкраща наша друкарня оо. Василіян в Торонті. Вся книга, до якої вступне слово написав наш відомий приятель, проф. К. Меннінг, матиме коло 500 сторінок друку на доброму папері, тверду оправу з золотими витисками роботи мистця Мих. Дмитренка і окрему картонову коробку. Її призначено для передачі видатним політикам світу, як поважний науковий твір. Видання коштуватиме коло 10,000 дол., які зложила українська громада Канади. Українське видання плянує СУЖЕРО в 1954 році.

КАНАДІЙСЬКА КОНСЕРВАТИВНА ПАРТІЯ І УКРАЇНЦІ КАНАДИ

(ак) Прогресивно - консервативна партія, що має уряд у провінції Онтаріо веде опозицію в домініяльному парляменті Оттави, виявляє від минулого року окреме зацікавлення українцями. Добре ознайомлені з канадійською політикою кажуть, що до такого пожвавленого зацікавлення спричинилися минулорічні провінційні вибори, яких бастіон комунізму в Торонті, округу Бедвудс, здобув посол Іван Яремко, успіх українця Михайла Старчевського бурмістра Ошави, в доповняючих виборах до Оттави мин. року, врешті обидва ці наші посли, які проявили справді велику діяльність і є сьогодні чи не найпопулярнішими українцями Онтеріо. На рахунок цих послів, зокрема посла Яремка, що не оминає ні одної української імпрези, а тому й здобув собі загальну любов і пошану, зараховують такі небувалі досі речі, як запросини українських журналістів на засідання онтерійського парляменту, де їх вітала палата послів, конференції і зустрічі видатних українських громадян з видатними політичними діячами консервативної партії, врешті цілу низку товариських імпрез партії, на які відомі українці діставали запрошення.

Останнім часом прогресивно-консервативна партія влаштувала окрему українську пресову службу, яка розсилає свої бюлетені, друковані доброю українською мовою, всій українській пресі, установам та видатним громадянам. Коли до цього додати, що лідер згаданої партії, колишній прем'єр Джордж Дру, не оминає ні одної промови з підкресленням слушности українських державницьких вимог й збирає бурхливі оплески за свою різку антибольшевицьку поставу, то тим українцям, які є активні в прогресивно-консервативній партії, і зокрема послові Яремкові треба скласти признання.

УКРАЇНСЬКИЙ БИЗНЕСМЕН ФУНДУЄ ДВА МУЗИЧНІ КОНЦЕРТИ

(ак) Молодий, але відомий вже в Торонті годинникар і ювелір-українець, Іван Кудловський, власник модерного магазину при 852 Дандес стріт Вест, почав фундувати для української громади кожної суботи з Української Національної Передачі з Ніягра Фалс, ЗДА музичні концерти без типових для наших радіогодин торговельних оголошень. Концерти здобули собі таке признання, що п. Кудловський вирішив додавати ще по одному такому концерту в неділі, і тепер українська громада, що любить легку европейську музику, може кожної суботи та неділі відпочивати при її звуках на хвилі 1440.

УКРАЇНСЬКИЙ ЛЕГІОН В ТОРОНТІ РОЗБУДОВУЄ СВОЮ ДОМІВКУ

(ак) Домівка Українського Відділу Канадійського Легіону, яку найрадше відвідує наша громада тому, що вона не зв'язана з ніякою партійною усвановою, докінчує у цих днях свою перебудову. Будинок Легіону добудовно і він має тепер дві залі, — меншу на щоденні потреби і більшу для імпрез. Відкриття нових приміщень Легіону призначене на половину вересня ц. р.

НОВІ УКРАЇНСЬКІ ФІРМИ В ТОРОНТІ Й ОКОЛИЦІ

(ак) Як повідомило Товариство Українських Підприємців і Професіоналістів, у Торонті й околиці відкрилося кілька нових українських фірм, що свідчить про активність українців і на цьому полі. В Ніягра Фалс, Канада, три українці, члени ТУП, Квашин, Сусла та Кульчицький купили й ведуть великий модерний готель „Метрополь" при вул. Іріта Брідж, член ТУП П. Цимбалістий став співвласником літнього готелю „Глен Ін", в Глен Кровс біля Оренджвілю, а в Торонті член ТУП В. Білоус провадить модерний Бовлінг при 611 Ван Ровд. Нарешті, відомі колись купці зі Львова, пп. Сахрини, відкрили минулого тижня при 611 Каледж стріт крамницю модерного жіночого одягу „Парізієн", якої, не зважаючи на багатство українських торговельних підприємств, у Торонті бракувало.

Зенон Стефанів

СУХОДІЛЬНА ПСИХІКА ЧИ МОРСЬКА ПЕРЕЧУЛЕНІСТЬ?

Капіт.-ляйт. С. Шрамченко в своїй статті „Ще про українську морську мову і термінологію та суходільну психіку" („Свобода" чч. 152 і 153) поставив і мене до ряду людей із „суходільною психікою", від яких одержують моряки копняків — (вживаю оригінального вислову кап. Ш.) — у воєнно-морських справах. Одиноку причину до такої „кваліфікації" бачить кап. Ш. в тому, що я вжив в одній із моїх статтей означення: **морське військо.** Щодо цього я з кап. Шрамченком перевів навіть листовний обмін думок, з'ясувавши цілковиту правильність такого означення. На моє велике здивування, кап. Ш. уважав за відповідне опублікувати в своїй згаданій вище статті погляди, висловлені в обох листах до мене, не подаючи зовсім до відома моїх протиаргументів.

Уважаю, що кап. Шрамченко посунувся трохи задалеко, коли написав „не робить в своїй статті Зенон Стефанів і робити з фльоти армію — себто військо". Це розминається з правдою, бо я дослівно написав так: „Збройні сили поділяються на три головні роди: суходільні, морські та повітряні війська". („Свобода" ч. 90). Тим часом, кап. Шрамченко конечно хоче, щоб означення **військо** відносилося тільки до суходільних військ або армії, а не до всіх родів збройних сил, і пише, що „військо чи армія — то ті збройні сили, що ходять по суходолі — по землі".

Моя відповідь коротка і зрозуміла: **Військо** (Мілітари, Мілітер) і **збройні сили** (Армед Форсес, Вермахт) — це індентичні поняття в військовому і воєнному розумінні. В загальному військо (або збройні сили) складається з трьох родів: суходільних військ або армії (Армі, Геер), морських військ або воєнно-морської фльоти (Нейві, Крігсмаріне) і повітряних військ або повітряної фльоти (Ейр Форсес, Люфтваффе) носять відмінний однострій — і не тільки ходить *по землі*, як того хоче кап. Шрамченко, але також плаває по морі і літає в повітрі.

Ніколи я не „принижував", як це пише кап. Шрамченко, в. м. фльоту до окремого тільки роду зброї, а вже зовсім інша справа рівнорядности головних родів збройних сил. На це дає відповідь історія обох світових воєн.

Подаю декілька прикладів, з яких буде ясно, що означення **військовий** відноситься до всіх родів війська: **військовий бюджет** в державі — — на потреби всіх військ, а не окремо воєнно-морський; **загальний військовий обов'язок** — а не окремий для воєнно-морської служби; **військова дисципліна,** що зобов'язує в в.-м. фльоті; **військова професія, військовий привіт,** зобов'язує і моряків, а не окремий якийсь в.-м. **Військовими** є службовці всіх родів військ в тому також і воєнні моряки, але знову ж не всі службовці морських військ є моряками (в.-м. піхота, надбережна артилерія, в.-м. управління); **військова команда поповнення** — для всіх військ, а не окремо для в.-м. фльоти; **військова презенція** (постава) також і для службовців в.-м. фльоти. І таких прикладів можна навести дуже багато і тут ні при чому „суходільна психіка".

А не у гнів кап. Шрамченкові — уважаю його оповідання про американського „військового" капітана в Кореї, та його пригоду з лінійним кораблем „Висконсин", а також про спеціяльні морські курси для старшини армії ЗДА (почавши від майора), щоб вони позбулися „суходільної психики" — за витвір фантазії, або, що впав жертвою неправдивої інформації. Запевняю кап. Шрамченка, що такі курси в армії ЗДА не існують, я постарався цю обставину докладно перевірити. Зрештою армійські старшини і так мають багато зайняття по своїй військовій спеціяльності, щоб додатково займатися курсами лікування від „суходільної психіки".

Наприкінці дозволю собі попросити капітана Шрамченка, як визначного нашого і одинокого воєнно-морського фахівця, замість затрачувати багато енергії в такій несуттєвій справі — краще інформувати наше громадянство про справи з воєнно-морської ділянки.

НА ПОРОЗІ НОВОГО ШКІЛЬНОГО РОКУ

Справою виховання й навчання дітей та молоді у шкільному віці займаються в Америці американські державні і приватні школи, в яких навчання відбувається англійською мовою. Завданням тих шкіл є підготовити державі свідомих громадян, що матимуть основні знання, потрібні в дальшому житті.

І можна б уважати, що все на шкільному відтинку в порядку, якби в цих школах наші діти мали змогу вчитися української мови, історії та географії України. На жаль, поки що тяжко добитися такого стану в американському шкільництві, і тому українська спільнота організувала й буде організувати додаткові школи і курси українознавства при наших церквах, установах і різного роду організаціях.

Про потребу шкіл і курсів українознавства не будемо на цьому місці писати, бо на цю тему вже появилося в нашій пресі значне число статтей і нотаток пера д-ра К. Кисілевського, проф. М. Кокольського, проф. Б. Романенчука й інших. Звернемо тільки увагу, як до справи рідного шкільництва ставляться хоч би американські жиди. В „Ню Йорк Таймсі" 10 серпня 1953 р. появилася коротка нотатка під таким заголовком: „Місяць жидівської освіти — час від 8 вересня до 8 жовтня призначений для пригадки батькам про їхній обов'язок". З цієї нотатки наведемо кілька речень, щоб при цій нагоді пригадати й нашим батькам про їхній обов'язок. Цей „Заклик до жидівських батьків", що проголошує час від 8 вересня до 8 жовтня як місяць жидівської освіти, був виданий Американським Об'єднанням для жидівської освіти і одержав піддержку від голов усіх великих жидівських організацій. Бюлетень закликає членів американсько-жидівської спільноти, присвятити особливу увагу жидівським освітнім ресурсам та програмам, оголошує, що всі жидівські діти мають право на жидівську освіту і повинні бути вписані тим самим до жидівських цілоденних згл. доповняльних шкіл.

Багато праці і зусиль в організацію та ведення шкіл і курсів українознавства вложили українські вчителі, згуртовані в Учительських Громадах. Цією справою заінтересувалися вкінці Український Конгресовий Комітет, і з його ініціятиви відбувся в біжучому році Шкільний З'їзд, що покликав до життя Українську Шкільну Раду при УККА. Завдання Української Шкільної Ради є в головному такі:

1. *Допомагати в організації і веденні шкіл та курсів українознавства всіми засобами, що будуть у її розпорядженні.*
2. Виготовити одностайні програми навчання для всіх наших шкіл і курсів українознавства.
3. Видавати шкільний журнал для українських дітей і молоді, як також шкільні підручники, лектуру і все інше, що буде потрібне нашим школам і курсам.
4. Дбати, щоб школи і курси українознавства стояли на належній висоті.

Українська Шкільна Рада закликає до співпраці наші українські церкви, установи та організації, що ведуть школи і курси українознавства, як також усіх свідомих американських українців, бо тільки спільним зусиллям зможемо добитися кращих успіхів у тій важливій ділянці, що під сучасну пору є нашою „великою потребою".

В усіх справах, зв'язаних з організацією і провадженням шкіл та курсів українознавства, звертатися на адресу:

Комітет
(Шкільна Рада)
50 Черч Ст., Ню Йорк 7,
Н. Й.
Михайло Лисогір.

ЧИТАЙТЕ УКРАЇНСЬКІ КНИЖКИ Й ГАЗЕТИ, БО ЧАСТЕ ЧИТАННЯ ВЕДЕ ДО ПРОСВІТИ, А ПРОСВІТА — ЦЕ СИЛА!

Хроніка українського життя

В Новій Зеляндії

НОВА УПРАВА УКРАЇНСЬКОГО КЛЮБУ У ВЕЛІНҐТОНІ

У Велінґтоні Н. З. відбулися річні Загальні Збори членів Українського Клюбу, єдиної національно - громадської організації, що репрезентує українців у Велінґтоні та околиці.

Після уділення абсолюторії уступаючій Управі, обрано нові керівні органи української громади на наступний рік в такому складі: Управа: голова: Василь Федорко; секретар Оксана Харитоненко; скарбник Михайло Маланчук.

З ГОЛОСІВ УКРАЇНСЬКОЇ ПРЕСИ

З ГОЛОСІВ УКР. ПРЕСИ ВИННИЧЕНКО І ПЕТЛЮРА

„Розбудова Держави", Бюлетень Зарева, ч. 2. Монтреал, Канада, — друкуючи першу частину довшої праці Зиновія Книша на вищенаведену тему, оцінює неґативно ролю В. Винниченка в добі українських визвольних змагань та протиставить йому особу С. Петлюри і його діяльність. Хоч ш. автор наводить численні цитати з літератури, що торкається тих часів, проте його погляди і характеристика терплять дещо через незнання тих часів і діючих в них осіб з автопсії. Істотною є головна теза автора, що Винниченко був доктринером, а Петлюра людиною чину, та що Винниченко керувався у своїх діях вірністю соціялізмові, а Петлюра державними інтересами України.

...„Ніхто не може заперечити, що Винниченко — постать історична в тому сенсі, що зв'язана з історичними подіями визвольних змагань 1917-20 років. Але запитаймо першого з краю освіченого навіть українця, — небагато довідаємося, в чому полягала його історична роля. Поза тим, що Винниченко стояв на високих урядових постах того часу, не кожний навіть буде знати, що був він головою Генерального Секретаріяту Української Центральної Ради, себто першим головою українського уряду, а пізніше головою Директорії Української Народної Республіки. Хто був Винниченко передтим і до чого він докотився потім — це для величезної маси української суспільности закрите серпанком незнання. І тільки тим можна пояснити собі, що деякі люди в своїй ґлорифікації Винниченка посуваються аж так далеко, що для нього стягають з п'єдесталу Петлюру..."

ЩЕ ПРО ВИСЛІД КАНАДІЙСЬКИХ ВИБОРІВ

„Новий Шлях", ч. 64 з 21. серпня, Вінніпеґ, займає теж (поруч із зреферованими вже на сторінках „Свободи" голосами канадійської преси) становище до висліду останніх федеральних виборів в Канаді і пише:

„Відрадним явищем для українських канадійців був факт, що в цих федеральних виборах було коло двадцят посольських кандидатів українського походження. Бо це є доказом нашої живіщої діяльности в канадійськім політичнім житті. Результат цієї збільшеної діяльности очевидний — вперше в історії української етнічної групи в Канаді в новім федеральнім парляменті засідатимуть чотири українські канадійці і кожний із іншої партії... Одначе нема сумніву, що при більшій виборчій діяльності наших виборців у декотрих виборчих округах, де живе багато українців і де були кандидати українського походження, число послів українців було б більше, ніж є тепер. Це особливо відноситься до таких округ, як Північний Вінніпеґ, Спринґфілд (у Манітобі), теж Селкірк і Торонто-Тринитi. Врешті не можна приписувати особливу вину за велике число неголосуючих виборців людям українського походження, бо ця громадська недуга питома величезній частині всіх канадійських виборців, що не розуміють важливости своїх виборчих прав і обов'язків.

Григорій Квітка-Основ'яненко

(Закінчення зі стор. 2)

на душу. Гарно, батечку, гарно! Вже так, що думки. Утніть ще, потіште душу, мов теплого маслечка злийте на неї, а то від московських побрехеньок щось дуже вже до печінок доходить".

Немає у творах Квітки патріотичного патосу в нашому розумінні, немає дзвінкого буревійного слова, що дразнило б наші патріотичні почування, що пекло б нас вогнем сорому і помсти, але в тому слові є велика духова сила, що дійсно, як „тепле маслечко" скапує на нашу зболілу душу, в найніжніших тонах нашіптує їй та пригадує, що вона есенціональна частина людини, що вона мусить нас двигати до добра, краси й любови, які є атрибутами дійсної волелюбної людини.

Квітка не є революціонер, але є наш великий гуманіст.

Живемо в часах, що в них наша змучена душа і наш розум шукають чогось людського, м'якого, де могли б відпочити, забути злигодні, й у таких моментах ніщо нам не заступить Квітчиної „Марусі", в якій „душа обновляється — пише Куліш. Це не Маруся в нас перед очима, це — наша юність, це тії дні святі, присноп'ам'ятні, як і в нас було красно, чисто і свято в серці. Побачили ми себе у тій дівчині пишній красою і непорочній серцем, мов глянули у воду на свою молоду вроду, — і як же то нам жити на світі схотілось!"

Мадрід, у серпні 1953 Р. Б.

ВСЯЧИНА

ДЕ НОСИТИ „ТОКЕНИ"?

Нюйоркські пасажири нарікають, що мають клопіт із „токенами" (металевими значками), якими платиться за їзду в підземках. Ці значки своїм кольором подібні до центів, а величиною до десятицентових монет, і їх важко витягати з торбинок, бо їх мішається з іншими монетами. Щоб цьому зарадити, промисловці продають уже маленькі торбинки, призначені тільки на ці значки. Їх масово купують жінки, бо чоловіки тримають „токени" в кишеньках для годинників.

8,600 ПІШОХОДІВ ЗГИНУЛИ ВІД АВТ

Крайова Рада Безпеки повідомляє, що 1952 року 8,600 пішоходців згинули від автових катастроф з того 5,450 в містах, а 3,150 в сільських округах. Три тисячі з усіх, що згинули, мали 65 або й більше років. (В цій статистиці немає тих, що згинули, їдучи автами).

ВРЯТУВАВСЯ З 14-ПОВЕРХОВОГО КАРНИЗУ

23-річний моряк ветеран виліз на карниз 14 поверху шпиталю в Брукліні, в якому він лікувався, і сидів там 13 годин, заявляючи, що скочить на землю. Кількадесят поліцистів і пожежників не могли його звідтам стягнути. Намовляли його злізти мати, та інші члени родини. Він повторяв, що ввесь світ проти нього і він мусить скочити на землю. Цій сцені приглядалися тисячі людей, поліція стримала коловий рух на вулиці. Аж рабін Ірвінґ Аксель врятував хворого ветерана. Рабін обіцяв йому дати своє авто, яким він зможе від'їхати, куди тільки захоче, як лиш зійде з карнизу. Тепер цей хворий відпочиває в шпиталі, де його вже більше пильнують.

ВСІ ЧЛЕНИ РОДИНИ МАЮТЬ НАУКОВІ СТУПЕНІ

Родина адвоката Флечера В. Манна складається з п'ятьох членів, і цікава тим, що всі її члени мають наукові ступені. Мати — вчителька і має бакалавреат мистецтва, син — бакалар права і працює разом із батьком, а дві доньки здобули також наукові ступені, одна з них докторат філософії.

ЗБІЛЬШИЛОСЯ ЧИСЛО ВІРНИХ НА 4.1%

Крайова Рада Християнських Церков у ЗДА повідомляє, що в минулому 1952 році збільшилося число вірних усіх християнських церков на 4.1 відсотка. Це число зросло в минулому році на 3,604,124 членів. Директор Дослідного відділу при Крайовій Раді Християнських Церков о. д-р Бенсон Ландіс заявив, що минулорічне збільшення християнства найбільше в останніх роках, бо попередніх роках число християн збільшувалося всередньому на 2 відсотки річно. Тепер число християн становить 92,277,129 осіб або 59 відсотків усього населення ЗДА. Усіх протестантів нараховують 54,229,963, католиків 30,253,427. Але протестанти рахують членами своїх церков тільки тих, які мають 13 або більше років життя, а католики вважають членами своєї церкви і охрищених дітей. Жидівської рілігії нараховують 5,000,000 визнавців, а східні православні церкви нараховують 2,353,783 члени.

ДЕРЖАВА ВИНАГОРОДЖУЄ ТИХ, ЩО НЕ ПЛАТИЛИ ПОДАТКІВ

Податкове Бюро в Вашинґтоні подарувало велику частину податків тим платникам, які не могли їх своєчасно заплатити. Між тими щасливцями находиться і нюйоркський дириґент оркестри Чарлі Співак який винен був державі $42,426,20. Він удовіднив, що не може заплатити такої високої суми податків і відсотків від них за 1944-1948 роки і запропонував заплатити $10,000. Державне Податкове Бюро погодилося на це. Пан Люї Кальман винен був $331,921, але „добив торгу" і заплатив тільки $1,500, бо виявилося, що більше він не міг заплатити. В такий спосіб виходить, що ті, які не платять своєчасно податків, дістають від держави за це нагороду.

ЇХАВ „ЗАЙЦЕМ" ДО НОРВЕГІЇ, ЩОБ ПОБАЧИТИ СВОЮ ТЕЩУ

Реймонд Вейн Кедді всів „зайцем" на корабель, що відплив від берегів ЗДА, зголосився, що їде „начорно" до Норвегії. Коли корабель зближався до берегів норвезької столиці, пан Кедді вискочив з нього та був 45 хвилин на волі. Але після того його зловила поліція і відтранспортувала назад до ЗДА. Тут попав він в руки Еф Бі Ай, але воно негайно його звільнило, бо він американський горожанин, а плив до Норвегії в пригодницьких цілях, бо хотів побачити свою тещу.

ДУХОВНЕ ПОЄДНАННЯ УКРАЇНСЬКИХ ПРАВОСЛАВНИХ ЦЕРКОВ У ПІВНІЧНІЙ АМЕРИЦІ

Вінніпеґ. — 15 і 16 серпня відбулася конференція церковних провідників канадійської Української Греко-Православної та американської Української Православної Церкви — під проводом митрополита Іларіона (Огієнка) та митрополита Івана Теодоровича. На конференції був також архиєпископ Михаїл із Торонта і архиєпископ Мстислав із ЗДА та багато вищих духовників обох Церков. Конференція осягнула свою ціль — розглянула і затвердила плян духовного поєднання обох православних дієцезій. Урочисте приречення в цій справі зложили оба митрополити — Іларіон і Іван.

„Відтепер Українська Православна Церква в Північній Америці житиме в єдності" — підкреслив митрополит Іларіон у проповіді на Спільній Архиєрейській Службі Божій в неділю. Кілька тисяч людей було на цім Богослуженні.

З провідніших священиків, які взяли участь у конференції, годиться відмітити о. мітрата Л. Весоловського з Ню Йорку і о. Дм. Лещишина, секретаря консисторії американської Української Православної Церкви та о. прот. Є. Грицину, голову президії консисторії Україн. Церкви в Канаді, о. прот. Г. Метюка і о. В. Кудрика з Вінніпеґу. (За „Новим Шляхом").

ВИДАТНІ АМЕРИКАНЦІ

Тиждень від 24 до 30 серпня.

Олівер Вендель Голмс (29 серпня 1809 - 7 жовтня 1894): цей видатний член старої родини з Нової Англії був поет, письменник і лікар. Його слава почалась від 1830, коли після скінчення Гарварського університету він опублікував свою поему „Старі панцери" (олд айронсайдс). Ця поема, яку ще досі можна знайти в патріотичних антологіях, спричинилась до великого збудження, і американська фльота відмовилась навіть від свого пляну знищити фреґат Конститюшон, відомий, як „Старий панцер" після його перемоги над британським фреґатом у війні 1812 р. Голмс незабаром обрав собі медицину і студіював три роки в Парижі. Повернувшись до Америки в 1836 р., він став професором анатомії та фізіології спочатку в Дармутському каледжі, а потім у Гарвардській Медичній школі. Одночасно він опублікував першу книгу своїх віршів. В 1882 він зрезиґнував з посади професора в Гарварді, яку він займав від 1847 року. Він був одним з перших дописувачів до Атлянтійського Місячника, заснованого в 1847 р. Саме цей журнал приніс Голмсу славу письменника. Він написав також дві чи три новелі і писав також на медичні теми. Його праці про гарячку висловили здогад, що цю хворобу спричиняє інфекція, що пізніше було доведене дослідами угорця Земмельвейса. Син д-ра Голмса був видатним працівником у департаменті Юстиції З'єднаних Держав. Його ім'я було також Олівер Вендель Голмс.

(Загальна Рада).

Книжка й часопис — найнеобхідніші речі в домі культурної родини.

Війна з комуністами в Індо-Китаї

Сайґон, В'єтнам. — Французькі війська, разом із місцевими військами, повели дальший наступ проти комуністичних диверсантів. Реґулярні і партизантські комуністичні сили в В'єтнамі нараховують все ще коло 50,000 душ. Столицею голови того партизанського руху, Го Чі Мінга, який перейшов вишкіл у Москві, є місто Вінг на самому китайському кордоні. Французькі літаки з допомогою американських достав бомбардували весь район, опанований комуністами. Водночас ідуть далі переговори з владою трьох індокитайських держав з обмеженою суверенністю щодо поширення їх самостійницьких прав. Значно покращали взаємини Франції з Камбоджею, що її король Народом Шіганук вперше прийняв параду 20,000 місцевого війська, яке перейшло під його зверхність за останнім рішенням французів. Передача Камбоджі суверенітету над військом і судівництвом скріпило оптимізм короля, який тепер вірить, що Камбоджа стане цілком суверенною, хоч і в союзі з Францією. Французи хочуть зберегти за собою право військових операцій на терені Камбоджі в загрожених стратегічних позиціях у війні проти комуністів.

Боротьба з неонацистами перед виборами в Німеччині

Бонн. — Німецькі соціял-демократи і уряд Північно-Райнської та Вестфальської провінцій розпочали акцію проти недопущення до парляментських виборів у вересні ц. р. колишніх чільних нацистів, що створили нову політичну партію, Райхс-Партай. Конкретно, вони, з покликанням на закон, клясифікують д-ра Вернера Навмана, як „нациста другої катеґорії" і відмовляють йому права на активну участь в політичному житті. Д-р Навман мав кандидувати від Райхс-Партай разом із 3-ма іншими чільними неонацистами. Загалом з тієї партії зголошено 49 кандидатів до парляменту. Заступник д-ра В. Навмана, як голови Райхс-Партай, Адольф фон Тадден, визнав, що на 49 посольських кандидатів із його партії 23 були колись націонал-соціялістами, але водночас оскаржив також інші німецькі політичні партії, включно з християнськими демократами Аденауера, що в їх рядах є колишні нацисти. Тадден заповів судовий спротив рішенню баварського уряду, що заборонило Навманові виступати в Баварії на вічах. Загалом думають, що неонацисти ввійдуть до нового німецького парляменту досить поважною групою.

Маршал Монтґомері в Оттаві

Оттава. — До столиці Канади прибув польовий маршал В. Монтґомері, який звідси поїде далі до Торонто на відкриття всеканадійської крайової виставки. Маршал Монтґомері тепер займає високе становище в Організації Північно-Атлантійського Оборонного Пакту, як заступник команданта сил цієї організації. Монтґомері заявив, що військові керівники Заходу не отримали ніяких особливих інструкцій від своїх урядів, як Маленков став прем'єром Росії. Військові діячі НАТО, у політичній ділянці, лише виконують вказівки своїх політичних зверхників, й в цій царині не виявляють своєї ініціятиви, — ствердив маршал.

ЗДА і Колюмбія спільно будують річкові бази

Боґота, Колюмбія. — Фахівці морських справ ЗДА і Колюмбії спільно працюють над виготовленням проєктів побудови великих річкових баз в Колюмбії. Насамперед вибудують три великі бази по ріці Мета, які, хоч будуть знаходитися сотки миль від океану, проте матимуть до нього догідний доступ. Окрім величезного стратегічного значення, бази ці посилять торговельний обіг і притягнуть населення у досі незалюднені обшири Колюмбії. При побудові баз, треба буде перебороти величезні труднощі тереново-кліматичного характеру, як рівно ж напади численних партизанів, що діють у тяжко-доступних теренах цієї країни.

● У Тунісі йдуть криваві бійки між арабськими націоналістами й лівими. В останніх демонстраціях згинуло 6 осіб.

● Шведський євангелицько-лютеранський єпископ Дік Геландер, що має 58 років життя, стоїть під судовим слідством за те, що сприяв своєму обранню на єпископа, свідомим очорнюванням своїх противників. Є можливість, що суд накаже позбавити Геландера його єпископського сану.

ТАРЗАН, ч. 3135. Виринають пляни.

— Війна леопардолюдям! ричали схвильовані войовники. — Смерть леопардолюдям! Ми підемо з Орандом і Тарзаном воювати з леопардолюдьми!

Глибокий Лобонґів голос наказав спокій. — Я не схвалюю війну — він повідомив. — Але якщо він хоче, Орандо може зорганізувати рейдову групу добровольців.

Тим часом, Люпо, прихильник Собіта, довго сидів у халупі чародія-доктора. Вони розмовляли пошепки, укладаючи поганий плян.